

vädndämfjäril

Euphydras auriniaRödlista
2010Livskraftig
LCNära hotad
NTSårbar
VUStarkt hotad
ENAkut hotad
CRNationellt utdöd
REKunskapsbrist
DD

Vädndämfjärilen lever i fuktiga, solöppna miljöer med lågvuxna gräs och örter och med riklig förekomst av larvens foderväxt, ängsvädd *Succia pratensis*. Arten är fridlyst och omfattas även av EU:s art- och habitatdirektiv (Natura 2000). Den omfattas även av ett åtgärdsprogram.

Livsmiljö och ekologi

Vädndämfjäril förekommer i Mellansverige på våldränerade öppna fuktiga ängsmarker, kärr och på våta ytor på hyggesmark. På Öland trivs den på fuktiga, f.d. hävdade ängar och rikkärr på kalklera, medan den på Gotland främst hittas på öppna s.k. blekvätar som varierar kraftigt i fuktighet och lätt översvämmas. Den vuxna fjärilen flyger från början av juni till början av juli. På områden med endast ettårig livscykel flyger den vanligen en till två veckor senare. Hanarna kläcker några dagar före honorna och parning och äggläggning sker omgående, eftersom honan redan har färdigutvecklade ägg.

Honan placerar äggen i en grupp om cirka 50–200 st på undersidan av ett större blad av ängsvädd (*Succia pratensis*). Detta sker vid ett par äggläggningstillfällen. I fastlandspopulationen placerar ofta flera honor sina ägg tillsammans under ett och samma blad. Äggläggningsplatsen väljs med stor omsorg för att bäst motsvara äggens och larvernas mycket höga krav på obruten solexpone-

ring under hela dagen och en hög luftfuktighet. Äggutvecklingen tar cirka en månad.

Larverna lever socialt i stora grupper och spinner en spånadsväv runt värdväxten för att skapa en skyddande miljö. Spånaden hjälper larverna att uppnå den höga kroppstemperatur av 30–35°C som krävs för ämnesomsättningen. Spånadsväven är iögonfallande under sensommaren strax innan larverna förbereder sig för övervintring i 3:e-4:e stadiet. De övervintrar tillsammans i en vattentät "påse" och blir efter vintern aktiva igen redan tidigt på våren. Larverna äter till en början vintergröna blad och nya skott av ängsvädd. När födobebehovet ökar sprider sig larverna och de äter då även flädervändrot, *Valeriana sambucifolia*. Larverna förpuppas upphängda bland örter och ris i maj och början av juni. Puppstadiet varar cirka två veckor. På Öland har fångst-återfångstresultat visat att främst nykläckta hanar migrerar mellan olika lokala populationer och att skogsbarriärer inte utgör oöverstigliga hinder.

Utseende

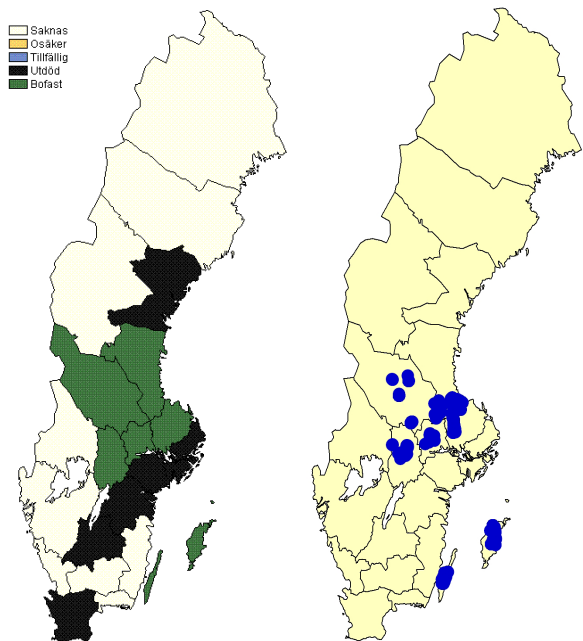
Vädnetfjärilen är en medelstor dagfjäril med ett vingspann av 33–46 mm. Honan är vanligen avsevärt större än hanen, men könen skiljer sig utseendemässigt endast marginellt från varandra. Hanen har dock långsmalare framvingar och en snabbare flykt medan honan har mer rundade framvingar och en långsammare och tyngre flykt. På översidan är vingarna brunsvarta med breda, blekt rödgula tvärbånd i yttre mellanfältet. Varje cell på framvingen har ofta en ljusare kärna och på bakvingen en distinkt svart punkt. I fält är de svarta punkterna ett bra igenkänningstecken. På bakvingens undersida syns alltid de svarta punkterna i det yttre mellanfältet omgivna av en ljusare ring.

Utbredning

Vädnetfjärilen har under de senaste 30 åren minskat i mycket snabb takt i hela Västeuropa inklusive Sverige. Detta beror främst på att artens möjligheter att leva kvar i sina naturliga habitat kraftigt har minskat genom upphörande bete och igenplantering. Systematiska inventeringar inom ramen för åtgärdsprogrammet samt spontanrapporteringar de senaste åren visar att förekomst på fastlandet är kraftigt fragmenterad. Idag är den nästan helt hänvisad till begränsade avsnitt av bredare kraftledningsgator där det finns gott om ängsvädd. Detta gäller speciellt i länen Dalarna, Gävleborg, Västmanland och Uppsala. I Uppsala län finns fortfarande mindre populationer på några slåttade marker, främst i skjutfältet Marma. I Örebro län finns arten på några hyggen (tidigare utmarksbeten) där kalkhalten i moränen är något högre än genomsnittet i regionen. Arten förekommer i Örebro län också i högre grad på rik-/mellankärr. På Gotland har en kraftig tillbakagång av arten noterats och endast en större förekomst finns kvar.

Inventeringsmetod

Då larvkolonierna på sensommaren (mitten av augusti till mitten av september) är lätta att se kan man på så vis uppskatta populationsstorleken genom att räkna antalet larvkolonier på en lokal. Ett relativt pålitligt mått på antalet reproducerande individer och variationen mellan olika år kan fås genom att honan under sin levnad vanligen producerar två ägggrupper som vardera kan ge



Fynd från 2000-2010

upphov till en larvkoloni. Fördelen är att inventering kan ske i all väderlek och risken för dubbelräkning av flygande individer minskar också.

Referenser

- Artfaktblad [vädnetfjäril](#), ArtDatabanken, SLU 2010-01-19
 Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Dagfjärilar. Hesperioidea – Nymphalidae. 2005. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
 Naturvårdsverket 2008, Åtgärdsprogram för vädnetfjäril.
 Gärdenfors, U., Aagard, K., Biström, O. (red) & Holmer, M (ill). 2002. Hundraelva nordiska evertebrater. Handledning för övervakning av rödlistade småkryp. Nord 2002:3. Nordiska ministerrådet och ArtDatabanken.



Foto: Lina Lönnberg

Allmän information om Faunaväkteri

Syftet med faunaväkteri är att få kunskap om våra vilda djurs tillstånd, främst hotade arter. Genom att följa en population från år till år kan trender upptäckas och hot kan uppmärksammas. Därigenom underlättas arbetet med att bevara arterna. Förutom årlig övervakning av kända populationer innefattar faunaväkteri även återbesök av äldre fyndplatser och eftersök av nya populationer. All väkteriverksamhet sammanställs och tillgängliggörs i Artportalen och kan därmed användas inom naturvård och miljöövervakning. Verksamheten är ideell men samordnas av ArtDatabanken och Sveriges entomologiska förening.

Bli faunavaktare!

Alla är välkomna att bli faunavaktare. Du behöver inte vara expert, ett naturintresse räcker. Välj din art på artportalen.se där du får mer information om hur du blir faunavaktare.

Kontakt: asa.hedin@slu.se

www.slu.se/artdatabanken

www.artportalen.se

www.sef.nu